

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

UPA2023/110

25.Oktobari.2023

Mariane Paviasen

Kalaallit Nunaat naalagaaffinngorusussagaluarpat Kalaallit Nunaat Danmarkilu akunnerminni inatsisilerinikkut, politikikkut aammalu aningaasatigut inissisimaneranut tunngatillugu Namminersorlutik Oqartussat Naalagaaffillu peqatigiillutik naatsorsuutigisassanik aaliangeeqatigiinnissaat ilumut isumassarsialsialaanersoq oqallisissiatut siunnersuut.

(Inatsisartunut Ilaasortaq Jens-Frederik Nielsen, Demokraatit)

Oqaaseqaat:

Siullermik oqallisissiammut pingaarutilimmut Inuit ataqatigiinniit qujavugut.

Nunatta naalagaaffinngorniarluni Danskit nunaat inatsisilerinikkut, politikikkut, aningaasatigullu peqatigiillutik naatsorsuutigisassanik aaliangeeqatigiinnissaat isumassarsialsialaanersoq oqallisissiatut qulequtsiullugu oqallisissiaraa, Inuit Ataqatigiit pingaartitaraat inuiaat namminiilivikkiartortut, nammineerlutik aqutsissaminnik sanarfinissaat, Namminersorneq pillugu Inatsit aqutigalugu Nunatsinni tunngaviummik inatsisissatsinnik suliqaarsinnaaneq ammaaffigineqarpoq, periarfissinneqarpoq pingaarutilimmik, alloriarneq siulleq ingerlaloreenikuvoq, tamannalu nuannaarutigaarput pingaaruteqarluinnartutullu suliassaq tiguarput. Aningaasatigut ineriartortisineq, avatangiisitigut inuiaqatigiinni isumaginninikkut piujuartitsinissaq tunngavialugu ingerlatsinissaq siunertaraarput, nunatta iluani inatsisiliornerit politikkerit nunatta nammineq innuttaanik peqateqarlutik suliassarigaat isumaqarpoq.

“Siunissarput – Akisussaaffipput” isumaqarpoq inuttut ataasiakkaattut aammalu ataatsimoorluta akisussaaffeqartugut, inuiaqatigiittut ajornartorsiutit, qaangerniarnissaannut akisussaaffeqarpoq, aaqinniarinnissaanullu pimoorussamik aamma pisussaaffeqatigiippugut. Soorunami pisariaqarfiini naalagaaffik suleqatigisariaqartassavarput, tunngaviummilli namminersulernissarput nammineerluta suliarsussaavarput. Oqariartaaseq ataasiarnata **“Nothing about us, without us”**

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

eqqartorneqartilluta peqataatinneqartartussaavugumik isumalik qujanartumik nunatsinni ataatsimoorfigaarput.

Ullaat tamaasa itertarpugut namminersulernissatsinnut qanillisimalluta.

Inuit Ataqtigiinni Naalagaaffinngorusussagalaruttamik oqanngilagut, oqarpugut Namminersulivikkumaarpugut taannalu ullaat tamaasa iternitigut qanilliarlorlugu misigisarpugut.

Inuit ataqtigiit;

Inuit Ataqtigiit aallartikkattali namminiilivinnissamut siunertaqarluta ingerlanikuuvugut, namminiilivissaguttali innuttaasut atugarissaarnerannik akeqartinnagu ingerlanissaq pingaartilluinnarparput. Taamalli oqareerluta aamma nalungilarput nammiliivinissaq tasaanaviangitsoq ajornartorsiutit ulluinnarni inuuniarnikkut artorsaatigisat katassasut, ullumikkummi ajornartorsiutta annersaasa ilaat innuttaasut iluarsiiivigisinnaasaat piusut inuuffigaagut. Imigassamik, ikiaroorartumik atornerluinerit, angajoqqaat akisussaaffimminnik kivitsisinnaajunnaarnermik ajornartorsiutilippassuupput, inuuniarnikkut nioqqtussat akisuallaartut allarpassuillu nunatta karsiata nammattariaqagai illua'tungaanut suleqatigiilluta saatittariaqarpagut, pitsaasup tungaanut aallartissagutisigit immitsinniit aallartittariaqarpugut, maligassiuineq oqaloriaaseq immitsinnullu pitsaasumik pissusilersorfiginissaq pisariaqarluinnarput.

Innuttaasut peqqissusaat ulorianartorsiortinnissaa akigalugu namminersulernissaq akuerinngilarput, nunatta karsianut annerusumik isaatitsissutissat pisariaqartut, maannamut suli iluatsippallaangitsut iluarsisariaqarpagut, iluatsissappatali innuttaasut piunasaat ersarissut patajaatsullu ingerlatsinissaq pisariaqartipparput. Aqutigiunasaat namminneerluta ineriartortissinnaasagut salliullugit suliarisaqarpagut.

Aningaasarsiornerput pitsaanngorsarluartariaqarpoq maannakkummi nunatta karsiata isaatitsissutaasa 54%-ii tapiissutit aqutigalugit isertarput, naalagaaffiup tapiissutai matussuserniarlugit aqutissanik pisariaqartitsivugut. Attassinissamut siuariartornissamullu pilersaarutip killiffia tassani paaserusunnarpoq tassuunakkummi aqutissanik tikkuaaneq atorfissaqarteqaarput.

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

Suliassat annertuut suliarisariaqarparput, akileraartarnikkut aqqissuuseqqinnikkut innuttaasut atugarisaannik oqilisaaqataasussamik pilersitsinissaq suliassaavoq annertoq, aalisarnermut inatsisissaq naammassineqartariaqarpoq, peqqinnissaqarfiup ingerlalluarnernerunissaannut aqutissanik ataatsimoorfigisinnaasatsinnik nassaartariaqarpugut. Ilinniartitaannikkut nunat allat oqaasiinik atuinissaminut aporfillit pitsaanagerusumik ilinniarnissamut aqutissiuunneqartariaqarput, inuussuttut ineriartortitseqataasinnaanerat pisariaqartilluinnaratigu.

Innuttaasut sulisinnaasut tamaviisa pisariaqartippagut, akisussaaffimmik tiguisinnaasuseqarneq annerusoq pisariaqartipparput, politikkerit kisimiilluta nunatta namminiilivinnissaa angusinnaangilarput innuttaasut suleqatigisariaqarpagut. Patajaatsumik, aalaqqajunngitsumik siunertamik pilersitsisariaqarpugut.

Innuttaasut misigisimasariaqarput nammineq angerlarsimaffimmini aqutisinnaallutik napatisinnaanermillu misigisimasariaqarput- saperatik, suleqataasinnaasuseqarlutik, kajumissuseqarlutik nunartik aqussallugu.

Tungaviusumik inatsisissatut suliaqartitsineq

Inatsisissamik Tungaviusussamik suliaqartitsigatta aningaasarpasuit atornerparput, taanna ajuusaarnaraluaqaaq, kisianni aningaasatigut akeqanngitsumik namminiilivissinnaangilagut, Inatsit tungaviusussa q pillugu Isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaat isumalluarfigisimasarput assigiinngitsut pissutigalugit pitsaasusilimmik inerreqanngitsoq takusinnaavarput. Tungaviusumik inatsisissaq piareerluni naammassilluni isikkoqassappat inuiaqatigiit isummensorluarnissaat oqalliseqataalluarnissaat immersueqataalluarnissaallu pisariaqavippoq.

Aningaasarsiorfissat nunatta avataaniit eqqussukat akitsuutaat piianaanlugit ingerlassagutta nunatta iluani tunisassiat tunulliuttuassavagut.

Namminiilivinnissamut aqutissat pitsaanerpaat ilaatut taaneqartariaqartoq tassaavoq nunatta iluani nerisassiornermik, imminut nunatta pissarititaasa atorluarnernerisigut, nunatsinnilu pissarsiarisinnaasanik annertusaanikkut ingerlatsisariaqarneq. Nunatta iluani aningaasat

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

kaaviaartitat annertusarnerusariaqarpagut, nunatta avataannut aningaasat annissukat amerlavallaarput, ikilisartariaqarpagut, nunatta avataannut tunisassiorneq annertusartariaqarparput.

Nunat naalagaaffiit pissaanilissuit:

Namminersulernissarput ernumanartutut oqaatigineqartarpoq nunat pissaanilissuit akornanni nunatta nunatut inissisimanagera pissutigalugu.

Nunat pissaanilissuit sorsunnikkut sakkussiaatilissuit, nunaminni imminnut innuttaminnik pissaqartitsilluartut, naligalugit ingerlalissagutta nunatsinni inuiaqatigiit amerlanngitsuusugut nunarujussuarmi najugaqartitsertugut suleqatigiittariaqarpugut. Nunani allani pisut aqussinnaanngisatta siusinnerusukkut, coronap, massakkullu Ukrainimi sorsunnerup kingunerisaanik nioqqutissat ulluinnarsiutitta akitsoraluttuinnarnernik pissuteqartut aqukkuminaapput.

Nunatta inuisa nammineq suliaralugit pilersitaat, pinngitsoorsinnaangisagut annertusartariaqakkagut, assersuutissaqqissutut taasariaqakkat tassaapput savat, savaatilinniit akisuallaanngitsumik pisortat pigisaaniit Neqi a/s-imit piasarineaqariarlutik innuttaasut pissakinnerit inorsillugit, akeqartilirlugit pisiniarfinni pisiassanngortarneri qaangertariaqarparput. Qanoruna iliornikkut nunatta nioqqutissiaasa tamatsinnit akissaqarfigineqalersillugit suliarissagigut? Imminut pilersorsinnaanerulernissamut aqut pitsaanerpaatut tikkuagassaq tassaavoq meerartatta atuartitaanermikkut inuusuttortattalu ilinniartitaanermikkut aqutissaanik pitsaasunik pilersitsinissaq. Naasaarsiullaqqissuseq, oqaloqataasinnaasuseqassuseq, isummersorsinnaasuseqarluarneq, nammineersinnaanngorsaaneq allulluartariaqarparput.

Namminiilivinnissamut aqutissat pingaaruteqartut oqaatsigut

Innuttaasut pinnaatitaaffeqarnerat uparuartornagu peqataatillugit, pilersaarutsioqatigalugit, malugitillugit, misigitillugillu oqartussaaqataasut suliaqarnermik ingerlatsisariaqarpugut. Oqaloqatigeeriaaserput isumaqatiginninniarisaaserput pitsanngorsartariaqarpagut, tapersersoqatigiissinnaannerput pitsanngorsagassanut ilaaginnarpoq, piorsarsimassuserput

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

inooriaaserput salliutittariaqarparput. liukkunnarsarluartariaqarpugut, nunanullu allanut politikissamik piaartumik pisariaqartitsivugut. Nammineq pisinnaasagut naapertorlugit, nammineq pigisagut aallaavigalugit, nammineq isummagut atuutillugit, pisariaqarfiinni nunanik allanik suleqateqarnitsigut aqqut namminiilivinneq angussavarput inuiaqatigiit peqatigalugit kivitseqatigalugillu.

Qujanaq.